اَلْجِنُّ

CİN

(gözle görülemeyen varlık,
duyu organlarıyla algılanamayan varlık)

29 yerde geçen cin sözcüğü bir cins ismi olup (tekili cinnî) gözle görülemeyen varlık anlamındadır. Bu kökten bir fiil olan 'cenne' de Kur'an'da, örtüp gizlemek, görünmez hale getirmek anlamında kullanılmıştır, (bk. 6/76) Ana rahminde saklı bulunan ve cinsiyeti gözle görülüp anlaşılamayan canlıya da yine bu kökten alınarak 'cenîn' denmiştir.

Cin kelimesi, esas anlamıyla gece karanlığı demektir. Karanlığa gömüldüğü için görülemeyen varlıklara cin veya ecinne dendiği için gözle görülemeyen varlıkları ifadede cin kelimesi kullanılmış ve yerleşmiştir, (bk. Kaamus, cin mad.)

Bu kökten tüm isim ve fillerin ortak yanı, duyu organlarından gizli oluşu ifade etmeleridir. Bundan da anlaşılır ki cin türü varlıklardaki görülmeme veya görülememe bunları ontolojik varlık olma özelliğinden yoksun kılmaz. Çünkü gözle görülememe hiçbir şeyi ontolojik yapıdan yoksun bırakmaz. Basit bir örnek, havadır. Gözle görülmez ama fizikisel varlığı tartışmasızdır. Bu anlamıyla cin kelimesi bizim melek, şeytan ve cin diye andığımız tüm varlıkların ortak adıdır. Ve bu şekliyle cin kelimesi ins (insan denen varlık) mukabili kullanılır.

Cin kökünden gelen ve 'cinlerin atası' anlamında kullanılan 'cânn' da aynı anlamdadır ve 7 yerde geçer. Yine aynı kökten gelen 'cinnet' (bir telaffuzuyla cinne) sözcüğü hem cin tasallutuna uğramak hem de cin topluluğu anlamındadır. **11** yerde kullanılmıştır.

Cennet sözcüğü de cin kökündendir. Ağaçları, dalları ve gölgesinin yoğunluğu yüzünden toprağı âdeta görünemez hale gel-

miş bol yeşilli bahçe demektir. Bu etimolojik özellik dikkate alındığında cenneti, duyular üstü ve ötesi nimetler yurdu olarak tanımlamak mümkün olabilir. Bu tanım esas alınırsa acaba cennet, bir rüyalar ve haller âlemi olarak nitelendirilebilir mi? Muhammed İkbal, bunun yapılabileceği kanısında olmalıdır ki cennetten söz ederken "Cennet, mekânlar değil, hallerdir" demektedir, (bk. burada, Cennet mad.)

Kaamus'un da ifade ettiği gibi, ruhsal (madde ötesi ve üstü) varlıklar 3 kısma ayrılır: 1. İyi olanlar: Bunlar meleklerdir, 2. Kötü olanlar: Bunlar şeytanlardır, 3. Orta varlıklar: Bunlar cinlerdir ki hem iyileri vardır, hem kötüleri.

Kur'an'ın cin kavramı ile ilgili beyanlarını -ki bunların büyük kısmı Cin adlı surede toplanmıştır -incelediğimizde şu saptamaları yapabiliyoruz:

1. Cinler (melek, şeytan anlamlarıyla), tarih boyunca, Allah'a ortak koşmada kullanılmıştır.

Kur'an'ın indiği ilk muhatap toplumda da durum buydu. (bk. 6/100)

2. *Cinler; erdirici, yüksek değerler ilham edici, büyük ruhları insanları koruyup kollayıcı, onlara destek gönderici kuvvetler olarak da düşünülmüştür.*

Tarih boyunca birçok toplumda, deha da bir tür cin erdiriciliği olarak algılanmıştır. Müşrik Mekke Arapları da şairleriyle kâhinlerini, cinlerin koruma ve ilhamıyla iş gören farklı kişiler olarak düşünmüşlerdir. Öyle ki, her şairin özel bir cini olduğuna inanılırdı. Hz. Muhammed'i de güzel ve etkili sözler söyleyen bir cinli şair-kâhin-büyücü olarak gördüler ve onun da diğer şair-kâhinler gibi toplum düzenine uymasını, diğer şair-kâhinlerden farklı taleplerde bulunmamasını istediler. Kur'an vahyine muhatap olan Hz. Muhammed onlar için büyücü (bk. 51/39, 52), kâhin (bk. 52/29), 'cin tasallutuna uğramış, şair' (15/6; 26/27; 36/69; 44/14; 51/52; 54/9; 68/2, 51; 81/22) bir adamdı.

Arap toplumunun kutsallık verdiği cinli olma halini Kur'an bir hastalık olarak görür ve kendisinin indiği Peygamber'i bu hastalıktan tenzih eder. (bk. 7/184; 23/25, 70; 34/8, 46)

3. Cinler de tıpkı insanlar gibi değişik toplumlar oluşturan varlıklardır.

Kur'an bu noktada cinler için hem ümmet tabirini kullanmaktadır (bk. 7/38; 41/25;) hem de ma'şer (topluluk, toplum) sözcüğünü, (bk. 6/128, 130; 55/33) Cin-ümmet toplumunun iyileri de vardır, kötüleri de...

4. Cin toplumlarına da, tıpkı insan toplumları gibi peygamberler gönderilmiştir, (bk. 7/130)

Cinler, son peygamber Hz. Muhammed'e vahyedilen Kur'an'ı da dinlemişlerdir. (46/29; 72/1) Bu dinleyiş, Hz. Peygamber'e vahy ile bildirilmiştir; Hz. Peygamber, cinleri bizzat gözüyle görmemiştir. (72/1)

5. Cinler insanoğlu tarafından, iş ve değer üretmek için çalıştırılmıştır. (27/17, 39; 34/ 12)

Esasında, Kur'an'a göre tüm insan ve cin toplumları Allah için iş yapıp değer üretmek üzere yaratılmışlardır. Görevleri budur. Bu bilgiyi veren Zâriyat 56. ayette kullanılan fiil 'ya'budûn' fiilidir. İbadet kökünden türeyen bu fiil hem bugün kullandığımız anlamda ibadeti hem de iş yapıp değer üretmeyi ifade etmektedir. Çünkü ibadet sözcüğü esası bakımından İbranice'deki 'aboda'dır ki iş yapmak, değer üretmek, çalışmak demektir. Bu kelime Kur'an'da geçtiği tüm yerlerde bu İbranice kök-anlama uygun olarak kullanılmıştır. Bundan da anlaşılan şudur:

Kur'an'm ibadetle amaçladığı, sadece niyaz ve yakarış hali değil, yaratıcı-üretici tüm faaliyetlerdir. Bunun içindir ki Kur'ansal düşünce tüm yeryüzünü mabet ilan etmiştir. Yeryüzünün tümü mabet olunca insanın tüm meşru fiilleri de zorunlu olarak ibadet olur.

İns ve cinnin çalışmaları içinde göklerin ve yerin köşe-bucağını araştırma, delip geçme faaliyetleri de olacaktır. (55/33)

Şöyle veya böyle, cinler bazı nebiler tarafından iş yapıp değer üretmek üzere çalıştırılmışlardır. Bu çalışmalar içinde bazı cisimleri çok uzak mesafelere anında gönderme faaliyeti de vardır. Tam bu noktada, cevabının ne olacağını bilemediğimiz şu ilginç soru akla gelebilir:

Acaba Kur'an-ı Kerim'de cin, başka gezegenlerden dünyaya gelen veya gelecek olan varlıkların ortak adı olarak da kullanılıyor mu? Hz. Süleyman'ın hizmetinde çalışan ve bir tür ışınlama gerçekleştiren 'cin ifriti' ile Süleyman arasındaki konuşma (27/39) bu bakımdan çok dikkat çekicidir.

6. *Cinler gaybı bilmezler,* (bk. 34/14; 72/10)

7. ***Cinler insana doğrudan musallat olamazlar.***

İnsana tasallutları, yine bir insan aracılığı iledir. Allah'a inanan insanın cinlerin hiçbir kötülüğünden korkmaması gerekir. (72/13)

Cin tasallutu diye andığımız şey, esasında, bu tasallutu bahane ederek insanları cin hayalleriyle perişanlığa iten insan şerirlerinin işidir. Bu hayallere kapılarak cinlerden kurtulmak için birtakım insanlara sığınanlar, başlarına sarılmış belayı artırmaktan başka bir şey yapmazlar, (bk. 72/6)

Tanrı elçilerinin her devirde hem insan şeytanlarından hem de cin şeytanlarından düşmanları olmuştur.(6/112) Bunlar, o elçiler aleyhine birbirlerine yaldızlı sözlerle destek verirler.

Çift Kutupluluk →